

بررسی کتاب

کتاب «همگام با اقتصاد شهری»، شامل مجموعه‌ای از مقالات در حوزه اقتصاد شهری، برای دانشجویان طراحی شده و ریچارد. جی. آرنوت و دانیل پی. مک‌میلن نیز ویراستاران این کتاب هستند. ریچارد آرنوت، پروفیسور اقتصاد کالج بوستون، ماساچوست، مدتی است در پروژه‌های تحقیقی وابسته به اقتصاد حمل‌ونقل شهری فعالیت می‌کند و هم‌چنین ویراستاری آثار گوناگونی از جمله فصلنامه اقتصاد شهری و علوم منطقه‌ای، نشریه جغرافیای اقتصادی و اقتصاد عمومی را برعهده داشته است. دانیل مک‌میلن نیز پروفیسور اقتصاد دانشگاه ایلینویز شیکاگو و عضو انستیتو حکومت و امور عمومی است. اغلب آثار ایشان در نشریاتی مانند نشریه آمار و اقتصاد، نشریه اقتصاد شهری، علوم منطقه‌ای و اقتصاد شهری و اقتصاد املاک و مستغلات شهری به چاپ رسیده است.

ویراستاران در مقدمه کتاب به این پرسش پاسخ جالبی داده‌اند که: اقتصاد شهری چیست؟ بنا به گفته آنان اقتصاد شهری علمی است که اقتصاددانان شهری به آن می‌پردازند و آنچه آنان نیز انجام می‌دهند، بازتاب تحولات فکری در این رشته می‌باشد. هسته مرکزی این گرایش به طور معمول دربرگیرنده مباحثی مانند کاربری زمین شهری - ساختار فضایی، حمل‌ونقل شهری، مسکن شهری و مالیه عمومی است. جایگاه این دسته از مباحث در گذر زمان فراز و نشیب‌هایی داشته است که از آن میان می‌توان به این موارد اشاره کرد:

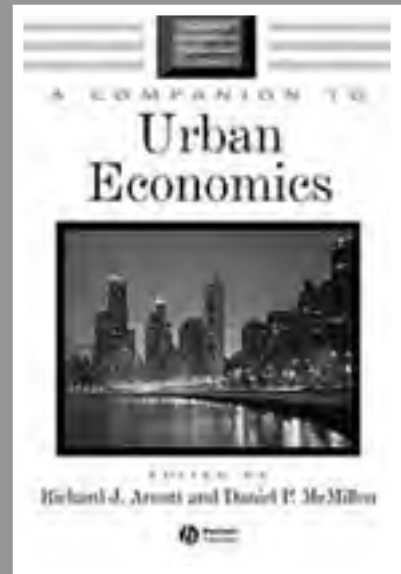
- بحث ساختار فضایی شهر اهمیت خود را حفظ کرده اما مشخصه‌ها و متغیرهای آن تغییر یافته است؛

- حمل‌ونقل شهری همچنان نقش مهمی دارد، ولی برجستگی پیشین خود را از دست داده است؛

- با عقب‌نشینی دولت از بخش مسکن، بیشتر مباحث اقتصاد مسکن در اقتصاد املاک و مستغلات ادغام شده و در مکاتب سوداگری آموزش داده می‌شود و

- مالیه عمومی شهری کمتر از معمول مطالعه شده و از زمان به میان آمدن بحث عدم تمرکز مالی، بر یکپارچگی اروپا متمرکز شده است.

این در حالی است که بحث‌های نوینی به جریان اصلی مطالعات اقتصاد شهری افزوده شده‌اند؛ مانند: آلودگی شهری، بازار کار شهری، جرایم شهری و اقتصاد کلان شهری. این بحث‌ها در سه دهه اخیر جایگاه

همگام با اقتصاد شهری

A Companion to Urban Economics

ویراستاران: ریچارد. جی. آرنوت و دانیل

پی. مک‌میلن

Richard, J. Arnott., and Daniel,

P. McMillen

ناشر: Blackwell

چاپ اول: ۲۰۰۶

تعداد صفحات: ۲۵+۵۷۴

ضعیفی داشتند، اما اکنون در بیشتر موضوعات وارد شده‌اند و همچنین بحث تجمع شهری^۱ و شهری شدن که در گذشته پیش‌درآمد بحث‌ها بودند نیز اکنون وارد متن اصلی شده‌اند.

ویراستاران کتاب معتقدند که اقتصاد شهری که رشته‌ای مستقل به شمار می‌رود، به آمریکای شمالی تعلق دارد. در قطب‌های علمی دیگر، این گرایش در سایر حوزه‌های علمی ریشه دارد؛ مانند علوم ناحیه‌ای، اقتصاد مسکن، حمل‌ونقل و کاربری زمین و یا نظریه مکانی.

بنا بر نظر ویراستاران کتاب نامبرده، این مجموعه مقاله، با نمونه‌های همانندی که تاکنون در این حوزه به چاپ رسیده تفاوت‌هایی دارد: تفاوت نخست درباره طیف مخاطبان کتاب است. روشن است که گرایش ناشران تجاری، هر چند از روی بی‌رغبتی به انتشار این‌گونه کتاب‌ها برای افراد در سطوح دانش پایین‌تر است. علاقه آنها به افزایش سهم خود از بازار، انگیزه‌ای بوده تا به ساده‌سازی کتاب‌های درسی دوره کارشناسی بپردازند. کتاب‌های درسی شهری، استاندارد، اغلب جالب، برانگیزاننده و نگارشی خوب دارند و مباحث این حوزه را به خوبی پوشش می‌دهند و به گونه‌ای سامانمند برای افزودن مباحث جدید به‌روز می‌شوند. اما این کتاب‌ها برای دانشجویان سال دوم نوشته می‌شوند که مبانی اقتصاد را مطالعه می‌کنند و به نظریه‌های سطح متوسط و یا اقتصادسنجی نمی‌پردازند. همچنین این کتاب‌ها مناسب دانشجویان متوسط و دارای سطح علمی پایین‌تر از دانشجویان کارشناسی سطح بالا، کارشناسی ارشد و دوره‌های تخصصی می‌باشند. از سوی دیگر، تعدادی کتاب عالی و تخصصی نیز وجود دارد که می‌توانند در دوره‌های دکتری استفاده شوند. این کتاب‌ها شامل دانش اقتصاد و ریاضیات در سطح دکتری می‌باشند. بنابراین در این کتاب تلاش بر پر کردن شکافی است که میان مطالب وابسته به اقتصاد شهری در سطح دانشجویان سال دوم و دوره دکتری وجود دارد.

نکته دیگر، قالب کلی مقاله‌ها است، مقاله‌های مروری (که می‌تواند خلاصه‌ای از یک فصل کتاب یا یک مقاله را دربرگیرد و در بیشتر مجموعه مقالات نیز متداول است) برای متخصصان، بسیار مفید می‌باشند؛ اما ماهیت آنها به گونه‌ای است که اغلب به مسائل سطحی پرداخته و از یک مبحث علمی وسیع اشاره‌وار می‌گذرند و یا اغلب آن را بی‌نتیجه رها می‌کنند. طراحی این کتاب‌ها به گونه‌ای نیست که یک دانشجو را به گونه‌ای آموزش دهد که مانند یک اقتصاددان بیندیشد یا مانند اقتصاددانان شهری وارد کار عملی اقتصاد شهری شود و یا مهارت‌های فنی خود را تقویت کند. اما در این مجموعه، قالب مقاله‌های انتخاب شده به گونه‌ای است که هر یک می‌تواند شکل‌دهنده مبنایی برای یک درس چالش‌برانگیز و محرک برای کلاس کارشناسی سطح بالا باشد.

نکته دیگری که ویراستاران کتاب در گزینش مقاله‌ها به آن توجه داشته‌اند، تعادل میان مباحث مفهومی و مباحث فنی است. در نظر آنان در برخی نظام‌های آموزشی مانند نظام آموزشی ایالات متحده، دانشجویان در سطوح بالای مقطع کارشناسی در زمینه اقتصادسنجی و مباحث ریاضی و فنی به خوبی آموزش دیده‌اند. در برخی از کشورها دانشجویان در این زمینه ضعیف بوده اما به جای آن از نظر مباحث نظری قوی‌تر هستند؛ برای نمونه، آنان بر این مسئله آگاهی دارند که چگونه نظام اقتصاد جهانی کار می‌کند؛ مهارت‌های مفهوم‌سازی و کاربرد آن را شناخته و در مسائل انتقادی پیشرو هستند. در این کتاب نمونه مقاله‌هایی در نظر گرفته شده که موضوعات محدودی را دربرمی‌گیرد؛ اما به خوبی می‌تواند ابعاد مختلف هر موضوع را پوشش دهد. یک مقاله ممکن است در سطح مفاهیم پیچیده در یک موضوع خاص در سیاست عمومی شهری وارد بحث شود؛ برای نمونه، تعیین کند که چه مدل‌هایی

را می‌توان برای اندیشیدن درباره آن موضوع به کار برد؛ چه ادبیات تجربی درباره دامنه تأثیرات گوناگون آن سیاست و درجه اعتماد به آن دامنه وجود دارد؛ چه گروه‌هایی با این سیاست زیان دیده و چه گروه‌هایی از این سیاست بهره‌مند شده و یا با آن همراهی یا مخالفت می‌کنند، هم‌چنین از جنبه عدالت اجتماعی برداشت مناسب برای ارزیابی این سیاست چیست؟ این در حالی است که در یک مقاله نظری ممکن است بحث بر این باشد که چگونه یک نظریه‌پرداز اقتصاد شهری برای پرداختن به یک پدیده خاص اقدام به ساخت مدل می‌کند، چگونه برای اینکه یک واقعیت پیچیده را از نظر مفهومی رام کند، به کمک دانش خود از ادبیات تجربی، میان مسائل اساسی و در خور تمرکز و مسائل غیرضروری و شایسته به کنار نهادن، دست به انتخاب می‌زند و سپس به چگونگی کار گذاشتن مدل در مسیر درست آن اقدام می‌کند. هم‌چنین یک مقاله تجربی ممکن است یک دانشجو را در فرایند برآورد عوامل تعیین‌کننده، تشریح چگونگی برخورد با کمبود داده‌ها، چگونگی تعیین پرسش تخمینی و چگونگی پرهیز از موانع معمول در اقتصادسنجی، هدایت کند.

در انتخاب موضوعات مقاله‌ها، تلاش بر ایجاد تعادل بود؛ بنابراین مقاله‌هایی جمع‌آوری شده که منعکس‌کننده توزیع گرایش‌های کنونی در حوزه اقتصاد شهری باشد و می‌توان گفت که در سطح رویکرد فنی ترکیب یکدستی از مقاله‌ها جمع‌آوری شده است.

در این حوزه در انتخاب نویسندگان مقاله‌ها به جای افراد پیشرو به افراد سرآمد نوظهور تکیه شده است. هم‌چنین در این کتاب به متخصصان خارج از ایالات متحده نیز توجه شده است. دسته‌بندی مقاله‌ها در هفت بخش به این شرح صورت گرفته است:

بخش اول به موضوع شهرنشینی اختصاص دارد. مقاله‌های این بخش عبارتند از: صرفه تجمع از دید خرد - تجربی؛ اثرات خارجی سرمایه انسانی در شهرها؛ نخست شهرها و مطالعه بین‌کشوری الگوهای توسعه شهری.

بخش دوم، به کاربری زمین شهری پرداخته و دربرگیرنده این مقاله‌ها است: الگوی فضایی کاربری زمین در ایالات متحده؛ شهرهای تک‌مرکزی؛ فضا در تعادل عمومی و آزمون تک‌مرکزیت.

بخش سوم با مقاله‌های زیر به موضوع مسکن و املاک و مستغلات پرداخته است: نظریه اقتصادی انتخاب نوع تصرف مسکن؛ سیاست مسکن؛ خانوارهای کم‌درآمد در فرانسه؛ تقاضای مسکن: یک دیدگاه بین‌المللی؛ تبعیض در عرضه وام رهنی؛ املاک تجاری و شاخص‌های قیمت مسکن.

بخش چهارم به حمل‌ونقل شهری پرداخته و این مقاله‌ها را شامل می‌شود: نظریه اقتصادی حمل‌ونقل شهری؛ تقاضای سفر مسافران شهری؛ حمل‌ونقل شهری و کاربری زمین و سیاست‌های حمل‌ونقل شهری: مبارزه هلند با قصور بازار و قصور سیاست.

بخش پنجم به اقتصاد عمومی شهری پرداخته و مقاله‌های آن عبارتند از: تأمین مالی شهرها؛ برهم‌کنش راهبردی میان حکومت‌ها؛ مالیات بر دارایی و زمین و نظریه حکمروایی شرکتی شهرداری با کاربست آن در تنظیم کاربری زمین^۳.

بخش ششم به موضوع بازارهای کار شهری و اقتصاد کلان پرداخته و این مقاله‌ها را در برمی‌گیرد: بازار کار شهری؛ درآمدی بر نبود تطابق فضایی در بازارهای کار شهری؛ نظریه اقتصاد کار شهری؛ تحلیل‌های اقتصاد کلان با استفاده از داده‌های ناحیه‌ای؛ کاربست سیاست پولی و سنجش و تحلیل نوسانات اشتغال شهری.

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Urban Agglomeration
- 2- Micro – Empirics
- 3- A Theory of Municipal Corporate Governance
With an Application to Land-Use Regulation

موضوع بخش آخر نیز کیفیت زندگی است و شامل مقاله‌های زیر است: ارزیابی کیفیت زندگی؛ آلودگی هوا در شهرها؛ جرایم شهری، نژاد و نظام عدالت جزایی در ایالات متحده و جدایی‌گزینی قومی و گتوها.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی